№ 125. У Київі. П'ятниця, 2 червня (іюня), р. 1906. Ціна окремого № 3 коп. № 125.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

ти. З пр[illegible]вкою і пересилкою: на рік. 4 карб., на 3 мі[illegible] карб., на 1 міс. 50 коп.
за 1/2 [illegible] рік. 9 ка[illegible] а пів року 4 карб. 50 коп.
За зміну адреси 30 коп.

Передплату приймають:
1) у Київі, в конторі редакції „Громадської Думки" (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 годин дня, 2) в книгарні журналу „Кіевская Старина" (Безаківська ул., ч. 14).
Передплачувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ
Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти є—як йе, и—як ы.

Авторі рукописів повинні подавати свое прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.
Умови друкування оповісток: За рядок попереду тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.
За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к.
Хто шукае заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз
Телефон № 1458.

„Громадська Думка" Спасская ул. д. Б[illegible]
№ 0754 Глуховъ, ц.

Головна контора Громадськоі Думки просить не спізнюватись з передплатою на місяць червень (іюнь).

Од редакції.
Під час зборів державноі Думи
„Громадська Думка"
що-дня містить **справоздання** про наради в Думі, і звістки од **власних** дописувачів у телеграмах та листах.
Співробітник „Громадськоі Думки" має кореспондентське місце в Державній Думі і Державній Раді.
Відомости про Думу дають посли Ілля Шраг, Володимир Шемет, Павло Чижевський та инш.

Приймається передплата на політичну, економічну і літературну газету
„ГРОМАДСЬКА ДУМКА".
і літературно-науковий місячник
„НОВА ГРОМАДА".
Передплачувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Міхайловська, 10), можна ще по сих місцях:
У Київі. 1) в книгарні „Кіевской Старины", Безаківська ул., ч. 14. 2) У виділі контори „Наша Жизнь", Хрещатик, 52.
У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової.
У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Головна контора просить агентів, котрі хотіли б одбірати газету „Громадська Думка" на дрібний продаж, звертатись за відомостями і з замовленнями по адресі: Київ, Хрещатик, 52, відділ контори газети „НАША ЖИЗНЬ".

З 1-го ТРАВНЯ
упорядковано
приставку газети „ГРОМАДСЬКА ДУМКА"
НА ДАЧІ:
Боярка, Дарниця, Пуща-Водиця, Святошино, Китаїв і Мотовилівка.
Числа „ГРОМАДСЬКОІ ДУМКИ" будуть приставлятись передплатникам на всі оці дачі
власними розносщиками.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, присилати друковану адресу або показувати номер бандеролі і почтову станцію, куди шлеться газета. Головна контора.

Руська опера лірична та комична.
В п'ятницю, 2 червня, вперше оп. **„КОРНЕВІЛЬСЬКІ ДЗВОНИ"** Планкетта.
Початок о 8 1/2 годині веч.
В суботу, 3 червня, вистави тов. укр. артистів під проводом **Ф. В. Левицького: „СУЄТА"**, ком. на 4 д. Карпенка-Карого.
В неділю, 4 червня, **„ЦИГАНСЬКИЙ БАРОН".**

Продається в самому центрі г. Радомисля біля р. Тетереву, **садиба** коло **1000** кв. саж. годиться для фабрики, заводу. Роспитатись можна у Київі по Трьохсвятительській вул д. № 14, друкарня Т-ва Н. А Гирича. 00

Київ, 2-го червня, 1906 року.

Як допомогти засланцям? Посол Державної Думи Г. Ульянов звернувся до громадянства з листом і закликае помогти політичним засланцям, бо вони терплять страшенну нужду й голод, ідуть у Сибір обдерті й голодні і через те вже почались серед них хвороби з голоду: цинга та инші.

Уряд, звичайно, цим не турбуеться, бо політичні в'язні та засланці—це його вороги: вони, забувши про свої потреби й вигоди, віддають свою власну волю, здоров'я і життя на боротьбу за народню волю і права, а уряд же—сам ворог народньої волі і прав.

Воно й не диво, що такий уряд не піклуеться потребами своїх ворогів: хай, мовляли, гинуть з голоду і хороб—це йому ще краще.

Але дивно, що член Думи мусить звертаться з закликом до громадянства на запомогу тим нещасним великомученикам за народню справу—бо Дума нічого не може зробити для тих борців-мучеників.

Домагалась Дума амністії—і коли б амністія була, то недовелось би тепер клопотатись про запомогу тим нещасним: вони були б вільні, не потрібували б запомоги і не слабували б на цингу з голоду та холоду.

Але уряд амністії не дав; міністри не допустили навіть предсідателя Думи до Царя подати адресу від народніх заступників. Внесла Дума закон, щоб скасувати кару на смерть—і той закон міністри одмовились зараз розглядати і одклали це діло на місяць. А через місяць, може, й Думу вже розпустять та й нікому буде про той закон міркувати.

Висловила Дума свое недовірря міністрам і домагалась, щоб вони собі йшли в одставку, а вони—байдуже: не тільки не вважають на постанову Думи, представників усього народу, але не мов кепкують собі з неї. Бо хиба це не кепкування, коли на прохання Думи припинити кару на смерть—правительство навмисне розстріляло 8 чоловіка у Ризі?

Погані жарти, кріваві, беззаконні жарти! Правительство вже довело, що кров народня і сльози—для його—вода, що потреби всього народу для його—дурниця. Воно хоче ще показати всьому народові, що й Державна Дума—дурниця, бо ж неможна кепкувати і робити собі байдужісенько кріваві, Каїнові жарти.

І робить їх уряд так, наче б Думи й зовсім не було: людей розстрілюють, арештовують без суду й права, січуть різками, засилають у Сибір голодних і обдертих. А насильникам і убивцям — награди йдуть.

Дурново, замісць суду і правдивої кари за те, що залив Россію кров'ю народньою—одержав 200 тисяч награди і поїхав собі любенько „спочивати" за границю... „Спочивае" собі й Вітте після „трудів праведних"... Роблять сінекуру (платять дурно казенне жалування) Шмідтові за те, що відступив свою посаду Немешаеву. Гнобителі народні, насильники і убивці ходять вільні, їм „честь" і всі права, вони, купаючись у достатках, ще запомогу від казни одержують... З убогої державної кишені, з позичених, виплаканих грошей не голодним селянам, не безробітним робочим уряд дае запомогу, а ситим насильникам та злочинцям. Дума знае, що за неї стоїть увесь народ, що жде землі, волі й людських прав і піддержить її дружно, одноголосно.

І вона мусить стояти твердо на тому, що доручив їй народ: волі замісць неволі, правди замісць кривди, прав замісць беззаконій, землі замісць голоду.

Постановила Дума скинути міністерство бюрократів і беззаконників—нехай же стоїть на цьому твердо і не жде, щоб ті беззаконники саму Думу розігнали.

Треба суду над гнобителями народніми, над міністерством Вітте-Дурново і їх приспішниками, треба міністерства з довірених людей, з самої Думи, а не з бюрократів,—тоді не треба буде писати листів до громадянства, як робить посол Ульянов, бо не буде тоді безневинно-засланих, безневинно - вбитих, будуть людські права людям, земля безземельним і робота безробітним.

Российська соціяльна демократія і національне питання.

Маючи певні звістки про недавній з'їзд российської соціяльної демократії, хочу спростувати й доповнити ті звістки, що подав про сю справу д. Г. С—ній в № 106 „Громадської Думки".

Российська соціяльна демократія як не признавала досі, так і не признала на останньому з'їзді *національних* соціяльно-демократичних організацій. Тільки стоїть на тому, що робітники всеї Россії, не зважаючи на національність, складають одну российську соціяльно-демократичну партію, з'організовану централістично, з автономією для місцевих організацій у справах своеї країни.

Таким робом автономію в партійній організації мають робітники окремих країн (територій), а не окремих національностей. Поясню се на примірі.—Допустим, що российська соціяльно-демократична партія вважае за автономну територію Україну, значить, в партії буде автономна група, що заправлятиме всіми партійними ділами на Україні. Але на Україні живуть робітники кількох національностей: української, московської, польської, еврейської і т. д; отже всі вони повинні б належати до одної партійної організації і тільки той партійний комітет, що керуе всіми партійними ділами на Україні, мав би право рішати, чи потрібні ще окремі комітети: український, московський, польський, еврейський і т. д. А що звичайно буває так, що на одній території одна національність мае більшість, а всі инші в меншості, то така територіяльно-автономна організація, як показуе досвід, занедбуе звичайно національно-політичні і національно - культурні справи національних меншостей. Правда, на Україні було би поки що—инакше: через споконвічний гніт российського правительства така територіяльно-автономна організація була б московською. Завважу ще, що в российській соціяльно-демократичній партії е вже окремий український комітет, який називаеться „Українська соціяльно-демократична спілка".

Від автономії територіяльних організацій, яку признае российська соціяльно-демократична партія, треба відріжнити автономію *національних* організацій, якої российська соціяльна демократія не признавала і не признае. Автономія національних організацій значить, що автономію в партії мають організації робітників кожної національности,—значить, автономними групами российської соціяльно - демократичної партії були би партії: московська, українська, польська, еврейська і т. д., і т. д. Тоді на Україні було б стільки автономних груп, скільки національностей живе на Україні.

Отже российська соціяльна демократія не признае автономії національних організацій, тільки автономію територіяльних організацій і на тій підставі злучилася з нею на останньому з'їзді соціяльна демократія Польського Королівства г Литви (Socyal-Demokracya Królewstwa Polskiego i Litvy, в скороченю: S.-D. Kr. P. i L.), значить, *не повинна се бути виключно польська партія*, бо на території Польського Царства і Литви живуть поляки, українці, білоруси, литовці, латиші, евреї,—і теоретично беручи, всі вони повинні належати до сеї одної партії,—одначе в дійсності S.-D. Kr. P. i L. *досі була виключно польською партією*. І так партія, до якої повинні належати робітники шістьох національностей, носить національно-польський характер, зовсім так, як российська соціяльна демократія, яка хоче обняти своею організацією робітників усіх національностей, що живуть у межах Российської держави, носить національно московський характер. Виходить, що признання територіяльної автономії зовсім не те, що признання національної автономії.

Зазначу, що крім S.-D. Kr. P. i L. істнують іще в Польщі польська соціялістична партія (Polska Partya Socyalistyczna—P. P. S.) і польська соціялістична партія „Пролетаріят" (P. P. S. „Proleteryat"), які не входять в склад российської соціяльно-демократичної партії.

Трохи инакше вийшло діло з „еврейською соціяльно-демократичною партією Литви, Польщи й Россії", яка називаеться коротче „Бунд". На останньому з'їзді „Бунд" також злучився з российською соціяльно - демократичною партією, але під умовою, що він матиме свою окрему національну програму, годящу для еврейської національности.

Тут уже життя взяло верх над прінціпом і тому, що „Бунд" занадто дужа організація, щоб можна з нею не числитися, российська соціяльно-демократична партія відступила від свого прінціпу територіяльної автономії і приняла „Бунд" у свої ряди як *національну* організацію еврейських робітників.

При тій нагоді зверну увагу на назву „Бунда", який називае себе „еврейською с.-д. партією Литви, Польщи й Россії". Отже що до Литви, то се термін, взятий із організації польської держави і та країна, що від Люблинської унії до розділу Польщи називалася „Литвою", залюднена литовцями, латишами й білорусами в збитій масі, між якими знов розкинені поляки й евреї. І яка рація називати країну, залюднену п'ятьма народами, Литвою, себ-то назвою одного народу? Невже ж для соціяльної демократії таку вагу мае устрій колишньої польської держави? А те, що „Бунд" називае „Россією", се Україна, бо ж у справжній Россії, т. е. Великороссії евреям жити не вільно, отже й нема там еврейських робітників Невже ж соціяльна демократія згідна з российським правительством у тім, що Україна, се вже навіть не „Малороссія", а просто „Россія?"

На Україні найстарша соціяльно-демократична організація українських робітників е „Українська Соціяльно-Демократична Робітницька Партія" (У. С.-Д. Р. П.), що давніше називалася „Революційна Робітницька Партія" (Р. У. П.) і тільки при кінці 1905 р. приняла свою теперішню назву. Згадаю, що „Українську Соціяльно-Демократичну Спілку" утворили люде, які при кінці 1904 р. виступили з Р. У. П.

На останньому з'їзді российської соціяльно-демократичної партії був також делегат У. С.-Д. Р. П., але до ніякої злуки ані порозуміння між сими обома партіями не дійшло: раз тому, що делегат У. С.-Д. Р. П. приїхав на з'їзд аж при його кінці, а по друге тому, що більшість з'їзду загалом була неприхильна злуці з ріжними національними організаціями, бо вони стоять за бойкот Думи, а більшість з'їзду (т. зв. „меншинство") рішила не бойкотувати Думи. З рештою порозуміння доти не можливе, доки або российська соціяльна демократія не признае автономії національних організацій, або Українська Соціяльно-Демократична Партія не згодиться на таке становище в российській соціяльно-демократичній партії, яке займае тепер „Українська Соціяльно-Демократична Спілка".

І так поки-що российська соціяльна демократія зовсім не покинула свого централістичного (в дійсності „обрусительного") становища що до національних організацій робітників і не покине його доти, доки само життя не примусить її до сього. А се буде тоді, коли робітницькі соціяльно-демократичні організації поодиноких національностей стануть такою силою, що примусять д.д. Плеханових та Леніних числитися з собою, як уже по части примусив їх числитися з собою еврейський „Бунд".

М. Лозинський.

Українці, россіяне і поляки.

Під таким заголовком у № 20 часопису „Le Courrier Europeen" видруковано статю Я. Федорчука. Вважаючи на її цікавий зміст, ми подаемо її цілком.

„Перше слово, яке сказали у польському питанні Россіяне устами своїх делегатів на з'їзді земських і городських представників у Москві, у падолисті минулого року—була згода 176 голосів проти 2 на автономію Польщи.

Таким чином справедливі домагання поляків, хоч поки що й теоретично, прийняли россіяне і тепер не може бути питання тільки про етнографичні гряниці автономної Польщи.

Погляньмо на другий бік.

У Галичині, де поляки мають політичну перевагу і вже близько 60 літ мають конституцію і автономію, вони не дають українцям того, чого самі домагаються тепер для себе в Россії—автономних прав.

Галичина, що має 78532 квадратових кілометрів землі і 7 з пол. милійонів народу, є одна з великих адміністративних одиниць Европи. Українці, що живуть у східній Галичині, борються з того часу, як заведено конституційний лад в Австрії, за свої національні права і добуваються поділу Галичини на дві частини: польську (західню) і українську (східню). З їх домаганнів, на жаль, досі нічого не вийшло, бо поляки уперто завзялись і вважають за непотрібне дати пригнобленим українцям в Галичині те, що самі хочуть здобути собі в Россії.

Треба, щоб Державна Дума висловилась у цій справі. Меч, що розсіче той Гордіїв гудз національних змагань і боротьби в Галичині, знайдеться не у Відні, а в Россії. Даючи полякам автономію в Россії, Дума мусить вимогти у поляків автономію українцям у Галичині. В тому взаємному становищі трьох братніх народів нема логічної пропорції: бо коли українці ставляться до поляків у Галичині так, як поляки до россіян у Россії, то назад йдучи—такої пропорції нема: поляки не хочуть ставитись до українців так, як до них самих поставились россіяне.

Українці австрійські мають тепер добру нагоду добиться своїх прав у поляків і треба сподіватись, що українські посли у Державній Думі поможуть своїм землякам і подадуть їм руку. Українці мусять використувати це становище, бо воно може не повториться удруге.

Кожний народ має право на національне істнування, і поляки самі подбають, щоб забезпечити собі права меншости в українській частині Галичині.

Польський депутат Ледницький висловився на з'їзді в Москві, „Поляки вірять, що поступові люде Россії щиро співчувають національній польській боротьбі і допоможуть задовольнити польські домагання".

Так. А тим часом польська більшість у Галичині ще досі не знайшла часу задовольнити домагання українців, які вже більше пів століття борються за свої автономні права.

Тепер ще слово до россіян, яких представники зібрались тепер у Петербурзі і можуть в цій справі бути суддями.

Пора вже справді россіянам подумати, наскільки вони винні перед українцями. Треба, щоб Россія полагодила ту шкоду, якої наробив пригнобленій Україні российський самодержавний уряд. Треба, щоб настала згода, і початок в цій справі мусить зробити дужча сторона. Россіяне можуть тепер показати свою прихильність до пригноблених народів. Через визволену Россію ці народи, а між ними у першій черзі українці, зможуть увійти в коло европейської цивілізації. Треба, щоб Россія у цій справі допомогла австрійським українцям.

Поділ Галичини був би однаково на користь і полякам, бо їм не треба буде роздрібляти свої сили на боротьбу з українцями, а як скоро поляки залишать свої „історичні" домагання, то автономія, якої вони хочуть, не буде прикривати собою сепаратизму, а буде йти до федерації, якої не боятимуться россіяне і це буде тільки корисно полякам.

У книжці: „Історична Польща і велико-руська демократія" Михайло Драгоманов ще 25 літ перед нашими часами дорікав россіянам, що вони не цікавились західними славянами. „Це виникає, каже він, з того, що российське громадянство ніколи не могло піднятись до космополітичного, цілком справедливого розуміння річей і становити себе в думці на місце найменшого навіть народу в державі. Більшість россіян не може ніколи уявити себе у шкурі недержавної народности, як це може зробити, наприклад, англієць, що добре розуміє становище зулуса. Ось тому то россіяне, говорячи про західних славян, міркують про них з погляду Россії, або судять про чехів—як німці, про кроатів—як мад'яри, про болгарів—як турки, про українців—як поляки. Було б куди краще, коли б россіяне, національно-вільні й ситі, не розуміючи голодних, не говорили б про справи голодних".

Так казав Драгоманов. І його слова, на жаль, правдиві й досі.

Українці сподіваються тепер, що россіяне і їх заступники в Думі настільки вже свідомі політично, що зможуть вести діло національне по щирості й по правді. Вони сподіваються, що не доведеться сказати: „великий час застав малих людей".

Поклик до душогубства.

Після того як Дума звернула увагу адміністрації, що в „Правительственномъ Вѣстникѣ" друкуються нарочито підібрані чорносотенні телеграми, міністер Столипін звелів не друкувати таких телеграм. Цими днями київська адміністрація одержала навіть наказ не дозволяти друкувати і росповсюжувати таких творів, що сіють меж людьми ріжних націй ворожнечу і підбурюють та натравляють одну частину людности проти другої. Але, не вважаючи на цей наказ, чорносотенна агітація в Київі не припинилась, а ще більше поширилась і прийняла цілком злочинні форми. Київська городська дума разом з управою давно уже здобули собі славу чорносотенного гнізда. Тепер в управі д. В—цький всім роздає і ширить в публіці через своїх знайомих відозву „Центральнаго Всероссійскаго Патріотическаго Комитета". В цій відозві пишеться от що: „Вставайте всі руські разом, бийте ворогів без жалю, викоріняйте зраду самі з поміж себе. Нехай згинуть всі, хто турбує наш спокій. Ми не хочемо ворожнечи, але нас примусили взятися до зброї, і ми маємо право, щоб спасти Россію, росправитись з ворогами по своєму... Ні німайся ж, руський народе, бий, руйнуй в корінь ту крамолу, що проявляється серед тебе... Смерть ворогам! Вчинімо руській народній самосуд над крамольниками, щоб й жодного з їх не зосталося серед нас! Починайте ж зними росправлятись, не гайтесь, бо ядовита гадина сама вас укусить"...

Відозву цю дозволено цензурою 4 мая 1906 р., надруковано в г. Торжку, і прислано до Київа у величезних пакунках. Таким чином одна частина київських городян одверто кличе і збірається убивати на смерть другу... Що-ж робить адміністрація, що одержала згори наказ не допускати сього? Чи вона про таку пропаганду нічого не знає, чи може й не хоче знати?

М. П—кий.

З газет та журналів.

*** На порядок дня стає заснування по університетах українських кафедр літератури, мови, історії, етнографії і звичайового права.

Знімають цю справу гуртки інтелігенції, як от в Одесі та Чернігові, а потому справа стає на громадський суд і обмірковується в професорських колегіях.

Професор В. Перетц подав в „Отголоскахъ Жизни" велику, ще неокончену, статю, в котрій трактує цю справу:

„Справа українських кафедр роспадається на дві: політичну і чисто наукову, академичну. Ми вважаємо, що про політичну сторону справи, а також про те, якою мовою мають викладати з цих кафедр, не можуть міркувати, або рішати ради професорів. Це діло Державної Думи, бо питання про викладову мову в університеті щільно сполучене з більше загальною справою—про автономію країв і народів.

На нашу думку, рада професорів має обміркувати тільки академичне питання, які можна звести до того: 1) чи є причина одділяти згадані кафедри від заведених вже кафедр российських; 2) чи можуть університети і чи мають право заводити українські кафедри, по проекту нового статуту российських університетів; 3) коли заводити окремі кафедри, та ще коли професорі мусятимуть викладати по українськи, то де найти на ці кафедри достойних людей науки?

Поки що проф. Перетц говорить про те, чи є потреба завести українські кафедри — спеціяльно; кафедри української літератури і мови. Про першу кафедру професор пише:

„Не будемо вже казати про досліди літератури близького до нас часу, от хоч би девятнадцятого віку, навіть за такі часи, як XVIII вік, доба Петра I, XVI і аж до перших часів істнування у Русі письменства—літературний матеріял збільшується що-году і потрібує спеціяльних дослідів. Річ звичайна, що увагу российських учених найбільше притягають події літератури московської, бо вона їм ближча. Таким побитом і вченому, і учителеві доводиться дотикати історію української літератури тільки злехка або тоді, коли це потрібно для виучування літератури московської. Наприклад, коли згадувати про роботу українців в Москві в XVII віці, то конче треба вернутися до історії старого українського письменства, яке мало свої традіції, свої форми і раніще од московської літератури стало відбивати в собі народні думки і почуття. Досить згадати про те, що в той час, як в Москві трудились над оброблюванням житій святих під смак південно-славянських риторів,—на Україні провадилася літературна боротьба за волю народу, віри, народнього розвитку.

Не буду вже й згадувати про пізніщі часи. Досить буде, як скажемо, що українська література XIX віку, яка давно вже „не може потовпитись на одну полицю", потребує до себе уваги більше від того, скільки можуть приділити їй між иншим ділом спеціялісти, що сидять на кафедрах российської літератури та славянознавства. Нарешті до цеї справи скажу: коли навіть думати, що українська література так мало вивчена, що її ледві помітити можна поруч з российською літературою—то на це можна сказати тільки одно: треба створити людей, готових і здатних досліжувати український історично-літературний матеріял".

Про кафедру української мови д. Перетц каже:

„Тепер той, хто викладає історію московської мови, найбільше займається історією староруської мови, і при тому, звичайно, трактує також історію старих і нових наріччів московської мови. Але ж знов таки—поневолі, поруч з загальними справами язикознавства, професор московської мови навертається до історії московської літературної мови,—одно, через велику вагу цієї мови, а друге, через те, що до того є готовий і оброблений матеріял. В той час, як дослідів і статей по історії московської мови навіть наша бідна література язикознавства має сотні,—серьозних праць по історії української мови є трохи більше за десяток. Чи то значить, що нема потреби спеціяльно виучувати цю мову? Звичайно, що ні. Як що питання, які належаться до історії української мови, мало розроблені, то це повинно підохочувати нас до того, щоб прикласти до цеї праці як можна більше наукових сил нашої університетської молодіжі".

Міркування про потребу кафедри української мови професор кончає такими словами:

„Що до висновку, то ми не вагаємося: треба завести кафедру української мови та діалектології; ця кафедра, коли на неї поставити тямущого спеціяліста, зможе полатати ті дірки, які поробились за багато літ несправедливого нехтування учених українською мовою, якою говорять 30 милійонів людей".

Державна Дума.

> **Запитання.** Під кінець засідання Думи 30 травня було подано ось які запитання до міністрів: 1) міністерству внутрішніх справ про арешт у Крюкові та в Кременчуці кількох чоловіків робітників залізничих; вони просиділи п'ять місяців у тюрмі, їх не допитували, а вислали за щось до Сибіру. Запитання це передано до комісії; 2) міністрові внутрішніх справ про арешт одного чоловіка, борця за волю, його не допитувано, бо жандари вріклися обвинувачувати його, а тим часом його засилають до томської губернії; 3) військовому міністрові, щоб він припинив карати на горло робітника, котрого засудив на це ревельський військовий суд 29 травня; 4) міністрові внутрішніх справ з поводу ось чого: посажено було до тюрми 37 селян Консівського села (у Нижегородщині), з них 33 випущено на волю, а 4-ро зоставалося у тюрмі; на допит їх не кликано, бо вини за ними не визнано, а 28 травня їх заслано на заслання. Сем'ї їх в 23 душі голодують. Ще подано було 6 запитанів, але то не спішні й їх передано до комісії. (О. Ж.)

> **Свій до свого.** Відомо, що у Думі з проміж селянських послів були й безпартійні. Тепер ці селяне заявили групі трудящих, що вони пристають до неї і будуть у залі Думи сидіти вкупі з трудящими. (О. Ж.)

> **Думу розпустять.** „Отг. Жиз." телеграфують, що у часопису „Биржевыя Вѣд." є звістка, ніби-то у Петергофі при дворі була негайна нарада. Рішили круто повернути управо (до старих порядків) і вживати найгостріших мір. Постановлено розпустити у половині червня (іюня) Думу з наказу Царя і скрізь, де тільки військо неспокійне, вживати усяких мір, щоб заспокоїти його. Нарада ця відбулася у понеділок, а скликано її було через те, що у військові, особливо у тому, що в Полтаві стоїть, дуже неспокійно. Чутку про те, що Думу буде розпущено з Царського наказу у половині червня, стверджує також часопис „Слово".

> **Чутка про нове міністерство.** До того-ж таки часопису телеграфують, що „Наша Жизнь" сповіщає, що у Петергофі знову балакають про те, щоб настановити таких міністрів, котрім вірив би народ. Знову говорять, що треба призначати головним міністром (премьером) Шипова або Гейдена. Хоч Стишинський і поставав дуже проти того, та цю думку тим часом не залишили і про неї незабаром буде розмова на нараді.

> **Селяне цікавляться.** До Думи Державної прибуло два ходаки з Самарщини, щоб вивірити, чи правду кажуть селянам, що послів заарештовано, а де-яких навіть суджено й скарано вже на горло. Ходаки кажуть, що коли б цьому була правда, то селяне вже знають, що їм робити... (О. Ж.)

> **Посла обвинуватили.** Судова палата затвердила обвинувачення посла Ульянова, що був редактором часопису „Дѣло Народа". Палата судова сповістила голову Думи Муромцева, що Ульянова треба позбавити посольського звання. (К. З.)

> **Або-ж усіх до суду, або-ж нікого.** Часопис „Народный Вѣстник" сповіщає, що вся група трудящих заявила, урядові, що вона пристає до відозви, підписанної послами-робітниками, і коли уряд хоче притягти їх до суду, то хай судять усіх послів, що складають групу трудящих. Про це ж саме радилася 31 травня кадетська парламентська фракція, а саме, що цій фракції робити, коли б уряд притяг до суду послів-робітників. (К. З.)

> **Не йти на спочивок.** Дума буде розглядати пропозіцію, щоб не росходитися на вакації аж доти, доки не виробить Дума законів про скасування кари на горло, про свободи та про землю. (К. З.)

> **Не хоче говорити.** Генерал Павлов (військовий прокурор) не хоче говорити в Думі про покараних на горло і прохає військового міністра, щоб той дозволив йому викласти усе на письмі. (К. З.)

> **Вороньківські селяне** переяславського повіту (на Полтавщині) надіслали послові Аладьїну ось яку телеграму: „Ми знаємо, що правительство не схотіло задовольнити вимаганнів Думи. Висловлюємо наше співчуття групі трудящих, ми всі домагання Думи піддержимо. Рішуче домагайтеся амністії, повного скасування кари на горло, для всіх людських прав, землі, волі та освіти. Вороньківські мешканці, переяславського повіту, 312 душ. Уповажений усіма Федько". (К. З.)

З российського життя.

— **Чутки про розрухи.** „Народный Вѣстникъ" приводить цікавий циркуляр міністра внутрішніх справ, розісланий до всіх губернаторів по телеграфу:

„Революційні організації почали складати бойові дружини. Ці дружини не великі числом дружинників, з окремими начальниками на чолі. Дружини об'єднуються поміж собою в гуртки: ці гуртки з'єднують поміж собою в більші купи, а потім складають і значні отряди. До цього додаю, що я доручив жандарам дуже пильно стежити за дружинами, які виникають по певному плану. Доручаю вам ужити всіх засобів, вишукуючи й викорінюючи ці дружини. Коли б же з боку їх було якесь насильство, то ви повинні згідно з усіма попередніми постановами рішуче й без усякого вагання припиняти всякі спроби в самому початку. Крім того, колишній директор департаменту поліції Вуїч розіслав до всіх жандарських управлінь дві телеграми: 1) 14 мая. В Київі 7 мая на приватному зібранні партії соціялістів-революціонерів і соціял-

---

Що діється на селі.

V.

Давненько уже, ще в місяці лютому (февралї) (у числї 29 „Громадської Думки"), довелося менї розповісти про велику кривду, заподїяну графом Потоцьким селянам із сіл Кобринової, Гусакової та Залїського. Та сказати „кривда"—було б дуже мало: то було діявольське глузування, безсовісна, нелюдська посмішка пана магната з тисячів людських селянських душ, потом та кров'ю яких обмито кожен ступінь великопанських ланів... Той вельможний граф пишається собі в чужому царстві (в Австрійському), і хиба йому клопіт про те, що там десь в Звенигородщині якісь брудні, мізерні „хлопи" за якусь там прадідівщину змагаються, сміють якісь там права свої на садки якісь заявляти, коли він, граф Потоцький, раз звелів їх од тих „хлопів" забрати... „Що? вони не согласні?! Ще сміють перечить?! Не був би я граф Потоцький, намістник Галицький, головний начальник усих галицьких дурних „хлопів", щоб зважав на якусь там жменю хлопів чужих, що проживають на Україні російській... Вони права свої заявляють?! Показать їм права"!.. І от після всього того, що було в числї 29 „Думки" росказано, 2 мая місяця приїздить в с. Кобринову ісправник з козаками, з найнятими людьми, і починають... дідівські сади рубати *). Ті садки, що з діда з-прадіда батько синові передавав, пестив їх кожний, як живу дорогу істоту, любував ними, утішався, і кожен велику підмогу в хазяйстві од них мав... Ті садки, що стояли спокійненько, що-року буйно цвіли та розростались, і ціле коліно графів Потоцьких до них злочинної руки своєї не простягало, і аж намістника львівського дожидали, щоб він, неситий, з камінем в грудях замість серця, наважився сокиру на них насталити.. Він порубав ті садки селянські у-пень, і стукіт тих сокир кожному властителеві садка у серці відбивався,—неначе не садки, а людей у саме серце він рубав...

Чотирі дні рубали садки та ліски селянські,—чотирі дні серце кров'ю людям накипало, і диво дивнее, як видержати таке знущання воно здолало. Я бачив на власні очі людей з того села, дідів сивих, смиренних,—не молодь яку-небудь палку, гарячу,—і вони казали мені: „знаете, добродію, як це зробилося у насі, то ми вже не тямили себе!.. Я старий чоловік,—говорив один,—і ніколи нікому лихого нічого не заподіяв, але як зробили вони оте з нами, то, нехай Бог простить, я перший готовий був їх з світа стребити"...

Нехай би пропав був і я, але нехай не знущаються так над нами... Що діялося в ті дні, та яким духом дихає з'обіжений у-край бідний люд у це і без того „время люте"—нехай кожен з читачів сам собі уявить. Очевидно, що панство наше позбавилося останнього вже розуму... Неначе воно аж розсідається, щоб як найскоріще та як найдужче з тихих та смирних селян — неодмінно звірів поробити... Нехай старається,—може праця їхня даремне не пропаде... І дивно нам одне: доводячи людей до озвіріння, невже воно думає, що й далі з тими ж людьми можна буде так як і раніще жити? Чи може воно чує вже останню годину, та на останці хоче ще раз панську волю свою показати?

Що ж було діяти селянам кобринським після тієї наруги? Як би не було в селі людей розважливих,—то може б селяне щось недобре надумали... Але люде наші, хоч як їх дратують, хоч як їх вражають,—пробують ще останнього рятунку. Постановили громадою про кривду свою тяжку обернутися до посла у Думі, з нашого ж таки повіту звенигородського, А. Г. Вязлова, і прохати його, щоб він про цю справу, про це грабівництво, до відомости Думи подав: нехай увесь світ почує, якими способами аграрне питання великі власники наші розв'язують! Вирядила громада до Петербургу, до послів наших, двох уповажнених, а до посла д. Вязлова ще попереду таке прошення подали: „Ми, селяне з с. Кобринової, звенигородського повіту, прочувши, що обрано Вас у Державну Думу, постановили звернутися до Вас з ласкавим проханням—пособити нашому великому горю. У нас, біля с. Кобринової есть садки, що споконвік належали нашим дідам та нам, частина їх опинилася посеред дідицького ліса графа Потоцького, а частина межує з нашими полями. Управителеві маєтністю гр. Потоцького подобались наші садки, і він скористувався законом з року 1865, який говорить, що коли земля крестянська есть в середині поміщицької, то поміщик з дозволу губернатора може вивести селян з їх земель... Року 1875 справу про це подано було в „Губернское по крестьянскимъ дѣламъ Присутствіе", але „Присутствіе" одмовило графові; року 1878 граф знову почав справу, здобувши від київського губернатора дозвіл на те, щоб вивести селян. „Губернское Присутствіе по крестьянскимъ дѣламъ" передало справу на з'їзд мирових посередників, який тягнув руку за графа і постановив: вивести крестян с. Кобринової з маєтности графа і дати їм взаміну садків та ліси—поля. Та заміна ця для нас була не по правді: хиба ж можна за пів десятини родючого саду дати пів десятини поля, а де-кому навіть і цього не давали? Року 1886 було виконано постанову з'їзду мирових посередників: зроблено було акт про вивод нас з наших садків та лісів, але на тому акті ми не дали своїх підписів, та й на самий той вивод не дали згоди. Та проте граф Потоцький одмежував нам в заміну наших садків нездатної землі, якої ми й досі не займаємо, та ще з ласки своєї дозволив рвати плоди з дерев в протязі 12 літ. Так справа стояла до грудня (декабря) року 1905, коли адміністрація маєтности гр. Потоцького провокаційним способом дозволила рубати дерево в садках, про які йде суперечка і врешті з г. Звенигородки було прислано драгунів, приїхав справник Сісецький та член губернського присутствія; нас руйновали, нас били, над нами знущались. Але на цьому ще не край. 2 травня (мая) до нас наїхала поліція на чолі з справником з козаками, і найняті люде почали рубати столітнє плодюче дерево, посаджене руками дідів наших. Цілих чотирі дні рубали ліс та садки. Ми не знаємо, що й діяти: подавати скаргу на постанову з'їзда мирових посередників не можна—пройшов строк, а до губернського присутствія скільки не вдавайся, нічого не виходить. Уповаємо на Державну Думу і на вас, заступника безщасних та безневинно ображених. Ми віримо в те, що Дума порішить аграрне питання, і віримо в те, що ви на наше прохання звернете увагу, доведете про це до відомости Думи як про приватний випадок грабівництва наших визискувачів, і тільки Дума, і ніхто більше, порішить цю справу на нашу користь, бо справа наша чиста: ми маємо заповідні грамоти, ми володіли садками до люстрації, ми володіли по люстрації до року 1886, як власники, а після року 1886 як власники трави, плодів та дров.

Віримо, уповаємо і надіємось, що ви не покинете нас в минуту одчаю. Селяне з с. Кобринової, а за них просять уповажнені Ілля Мартинюк, Семен Халупа".

Так пишуть нещасні селяне, які, хоч і чисте, праве їх діло, ніякого права для себе здобути не можуть. Здається, і малій дитині ясно, як день, на чиєму боці правда, та хто і для чого на своє накручує, та хиба тут у правді сила? Вся сила в тому, що хто дужчий—той і правий. Та вже не довго тій кривій правді панувати,—час вже з дороги уступати... На Думу Державну остання у нас надія,—вона одна нас порятує, вона одна не правду всяку на чисту воду виведе, вона й злочинців таких супроти народу, як Потоцький, до суду покличе... На неї остання наша надія.

В. Колодянин.

*) Про цей поруб див. у вчораш. числі в відділї „Дописи".

демократів рішили приблизно коло двох місяців не відповідати на репресії уряду відносно партій і Думи, а підготовляти тим часом узброене повстання як раз під час жнив, коли ж можливо буде, так і раніш. Починати повстання треба страшним терором адміністрації та жандарів. 2) 18 мая. Є вказівки, що лихі люде хотять викликати серед народу заколот, роспускаючи неправдиві чутки й не так толкуючи останню урядову заяву. При таких умовах треба пильно стежити за тим, щоб не допустити протиурядової агітації серед селян; всіх сторонніх агітаторів, що будуть з'являтися по селах, треба зараз же арештовувати і притягати до суду. Треба також ужити всіх заходів, щоб виявити місцевих бунтарів і так само арештовувати".

— **Розрухи у війську в Курську.** Погане поводження офицерів з салдатами, бійка їх, чутки про крадіжку грошей, що одпускаються на харчі та одіж; затримки з одпуском запасних салдат, що вислужили вже строк служби, і т. ин.,—все це викликало серед салдат Козловського полку страшне обурення проти начальства й теперішнього ладу. Вранці 21 мая салдати Козловського полку зробили мітінг коло лагерів і постановили не йти в калаури, яких тепер розвелося страшенно багато, бо салдатам треба стерегти не тільки казенне майно, а й приватних людей,—банки, інституції. Хтось з офицерів дуже жалібно росписав нещасну долю товаришів салдат, що стоять тепер на варті й чекають зміни. Та на другий уже день козловці в числі коло 1.000 чоловік знову зійшлися на мітінг коло тюрми. Сюди прийшли агітатори з „вільних", себ-то штатські, і говорили салдатам про пекучі питання: Державну Думу та ин. Салдати слухали їх дуже уважно. Коли на мітінг прибув командир полку Соломко й почав вимагати, щоб прогнати „вільних", салдати рішуче одмовили йому в цьому, а самі поставили перед ним свої домагання: 1) Видати обмундіровочних по 2 карб. 50 коп., як по закону належить, а не 45 коп., як видавано було; 2) одпускати додому тих, хто почав служити з 1903 року, бо Царь звелів, щоб служити всього три роки; 3) право ходити в город у вільний од служби час; 4) вільно ходити в театри, цирки, сади; не арештовувати на гауптвахті за те, що самовільно вийшов із казарми; 5) увільнити салдат, якім іти в калаури, од усяких инших робот перед калауром та й після; 6) поліпшити справу; 7) поліпшити лікарську поміч.

При виробленні цих вимог велику участь брав один з вільних агітаторів. Підполковник Євдокимов умовляє салдат прогнати цього агітатора, але вони не хотіли; тоді підполковник кинувся на його з шаблею. Салдати не пустили, накинулися на підполковника й побили його. Агітатор же ще довго говорив. Потім салдати благополучно провели його до городу. На мітінгу салдатам роздали багато чисел „Салдатской Газеты"—видання партії соціялістів-революціонерів, і „Салдатські вимагання"—тієї ж партії. Салдати на росхват беруть ці газети, і розбиваючися на гуртки, читають їх. Де-хто з офицерів пробував було балакати з салдатами, умовляти їх розійтися по палатках, запевняючи, що всі законні вимагання їхні будуть виконані. Але салдати не вірили їм: „багато ми вже терпіли од вас горя. Всі ви однакові, що вищий чин, що підпрапорщик,—однаково б'єте нас, хоч по закону й не можна цього робити, не кажучи вже про инші кари". Один салдат, показуючи на тюрму, казав: „Там он сидять наші брати, що постраждали за народ, за бажання здобути нам землю та волю, завести справедливість".

Перелякане начальство спершу звернулося до артилеристів за поміччю, але ті одмовилися стріляти в салдатів; побігло тоді начальство до салдатів Грайворонського батальону, але ті рішуче сказали, що не тільки не підуть усмирати козловців, бо всі їхні вимагання вважають справедливими, але й самі готові прилучитися до них. В той час у Курську була тільки одна сотня козаків. Козловці їх упередили, що тільки вони з'являться коло лагерю, то ні один з них живим додому не вернеться. На другий день начальство викликало козаків з Фатежа й других повітів. Настрій серед салдат, що стоять у Курську, піднятий і тривожний.

— **Учебна командіровка.** Сими днями в маеток Кобрино, царськосельського повіту, приїхала з Петербургу кінно-поліцейська стража петербурської столичної поліції. Комісія складається з одного офицера Владимирова, одного інструктора, що виучує молодих коней, околодочного надзирателя, вахмистра; 66 чоловік городових та 31 конюха. Всі вони прибули в маеток, щоб на практиці вивчитися всій муштрі кінниці під час війни, на всякий випадок—може треба буде вжити її.

(XX Вѣкъ).

— **Куди йдуть трудові гроші.** В Петербурзі на Балтійському вокзалі літ 12 назад поставили образ Казанської Божої Матері. Як звичайно водиться, коло образа поставили й кружку, в яку пасажири кидали зароблені потом та кров'ю копійки. З цих копійок збіралося що-місяця не менше як 200—300 карб. Здавалося б, що ці гроші повинні йти на поліпшення образа, на масло то що. Але вийшло зовсім не так. За всі 12 років гроші з кружки тратилися не більше—не менше як... на поміч жандарським офицерам, коли вони їхали в одпуск чи командіровку.

З українського життя.

= **Волинський архиєрей** Антоній говорив у Державній Раді, що не треба давати амністії і не треба скасувати кару на смерть. Як про це довідалися в старокостянтинівській тюрмі (на Волині) в'язні-селяне політичні і уголовні, то не схотіли ходити до церкви. Священик їх умовляв, начальство тюремне гримало, але вони сказали, що не підуть тепер, та й потім ніколи не ходитимуть. (Вол.).

= **Заборонено** в Харькові газету „Харьковская Жизнь"; там же почала виходити газета „Родная Земля". Виходитиме вона двічі на день: уранці і ввечері.

= **В Харьківщині** селяне вигнали були пасти худобу в урочище „Лихий Яр" у казенному лісі. Та тільки вони туди надійшли, як зараз же лісник нічого не кажучи стрельнув і один селянин упав тяжко поранений. Селяне були без ніякої зброї. (Р. З.).

= **Віднято арештованого.** 26 мая на ст. Дружковку приїхав студент-технолог. Знощиві здався непевним студентів пакуночок і він покликав жандара. В пакуночкові знайдено прокламації і студента арештовано. Але зараз же збіглися робітники, відняли арештованого і заховали десь.

Тепер там роблять слідство про цю справу. (Р. З.).

= **Міністерську декларацію** в Радомислі (в Київщині) під час ярмарку поналіплювано всюди по барканах, щоб люде читали, але через віщось у голос читати поліція не дозволила. Ну, люде, хто письменний читали собі і робили свої уваги. От, наприклад, один прочитав та й каже: „Значить, міністри ні трохи не зважають на Державну Думу, ну то нема чого більше й думати". Другий каже: „Дешеве тепер буде людське м'ясо!" Де-які, прочитавши, лаялися.

І гуртом багато про декларацію розмовляли, та з розмов виявилося, що нікому вона не сподобалася. (Вол.).

А от у Козлі (в Чернігівщині) так хоч і прибито декларацію проти школи, та мабуть ніхто її не читав, бо на ослінчику біля неї сидить стражник з рушницею, з штиком, з револьвером, з шаблюкою, з нагаєм,—одно слово при повній зброї. То люде десятою вулицею обминають і декларацію і стражника. (Десна).

= **Земства без грошей.** Ананьївське і одеське повітові земства зовсім зосталися без грошей і просять губерське земство позичити їм грошей на необхідні трати. (О. Н.).

= **Продажня земля.** Князь П. Трубецкой заявив у селянський банк, що він може продати частину своєї землі, а саме 15 тисяч 699 десятин. (О. Н.).

= **Страйк в Одесі.** Пароходні робітники в Одесі й досі страйкують. З Петербургу прийшла звістка, що хазяїни, (себ-то „Русское Общество пароходства и торговли") рішили не задовольняти вимаганнів робітників і ніби то хочуть наняти за кордоном пароходи з робітниками. (О. Н.).

= **Бояться.** У валківському повіті (в Харьківщині) де-які управителі, прикащики та инші економичні служащі бояться, що селяне почнуть громити економії і вже заздалегідь вивозять своє добро та ховають по безпечніших місцях. Це показує, що вже там серед селян неспокійно. (XX. В.).

= **В селі Головчинцях** Литинського повіту, в маетку графа Грабовського, вийшли якісь непорозуміння з селянами. Грабовський покликав стражників. Арештовано 30 селян, з їх кілька душ таких, що тільки недавно вернулися з війни. Всіх арештованих одведено в межирівську тюрму. (Под.).

= **Стражники тікають.** У старокостянтинівському повіті (на Волині) справникові біда: стражники тікають. Що набере нових, гляди, вже й не хочуть служити. А це через те, що там по селах неспокійно, то посилають стражників „заспокоювати" людей, а люде собі починають „заспокоювати" стражників. Та вже одного навіки „заспокоїли", а де-яких хоч не навіки, але все ж добре. Так от стражники й тікають. (Вол.).

= **Суд над провокатором.** Катеринославська судова палата судила провокатора Алексеева за таке діло: торік, удаючи з себе еврея і назвавшися навіть еврейським прізвищем (Берман), він плеснув купоросом в обличча околодочному. Це він зробив на те, щоб люде обурилися проти евреїв і почали їх громити.

Алексеев признався, що він був на службі в „охранномъ отдѣленіи" за провокатора і кільки разів, ніби революціонер, кидався на урядовців, ніби хотів убити. Так, наприклад, він стріляв з негодящого револьвера на минського поліцмейстера. Палата присудила позбавити Алексеева всіх прав і посадити на рік у рештанські роти. (Р. Сл.).

У Київі.

— **Українська вистава.** В неділю, 4 червня, в Лук'янівському народньому театрі виставлятиметься драма Б. Грінченка: „Сто тисяч" та „Бувальщина". Початок о 8½ годині ввечері. П'єса виставляється гуртком (переважно з учнів української драми з школи Лисенка) під зарядом Л. Свірговського. Цей гурток гратиме в Лук'янівському театрі ціле літо, що-неділі та що-свята. До вистави готуються: „Суета", „Лісова квітка", „Батькова казка", „На громадській роботі" і т. и.

— **Учительські курси.** Київська губернська земська управа, щоб краще поставити школьну справу в Київщині, назначила 3000 карб. і літом сього року організує учительські курси. На курси дає запомоги 3000 карбованців і синод.

Сьогодні, у 8 год. вечора, в помешканню земської управи відбудуться збори учителів і гласних київського земства, щоб розглянути справу про відкриття учительських курсів.

— **Школьна вистава.** Київська губернська земська управа признала потрібним знов одкрити при Лук'янівському народньому домі виставу школьних пособій до тої пори, поки не закриються учительські курси. Вистава, як відомо, була одкрита на май місяць.

— **Вибори гласних з Печерського участку.** Сьогодні в залі городської думи виборці печерського участку будуть вибирати гласних городської думи.

— **Про народні библіотеки.** Ще в декабрі минулого року видано Височайший наказ про скасування старих правил для библіотек і читалень; по новому закону дозволено виписувати в народні библіотеки і читальні всі дозволені цензурою книжки і журнали. Здавалось би, що після нового закону библіотеки мають право держати всі книжки, але міністерство народньої освіти і до сеї пори рекомендує книжки по старому закону; так, в майській книжці „Министерства народнаго просвѣщенія" оголошено список таких книг. Невже ж міністерство забуло Височайший наказ?

— **Судові справи.** 2 і 3 мая київський окружний суд з участю представників од станів буде розбірати справи Спиридона, Білошапки, Берестяного, Матюшевського, Москалева та инших, яких обвинувачують по 269 ст. карного закону.

Це вперше земельні справи по новому карному закону розбираються в київському окружному суді, раніше такі справи розбірала судова палата.

— **Струменти для ветеринарних лікарів.** Міністерство внутрішніх справ дозволило київському земству купити для 24 амбулаторій ветеринарних лікарів київської губернії струментів на 3000 карб. Земство виписує струменти перший раз з Берлину.

— **Іспити в Сулимовській школі.** Київське добродійне товариство Сулимовських інституцій содержує на власний кошт богадільню і мужеську і жіночу школи. В сих школах діти вчаться і ремеслам: дівчата шити одіж і вишивати, а хлопці слюсарству, ковальству, столярству і оправлюванню книжок в палітурки.

26 і 30 мая в Сулимовських школах були іспити. Видержали іспити і получили свідоцтва 9 дівчат і 18 учеників.

На іспитах були виставлені ремісницькі роботи учнів. З робот видно, що професіональний відділ школи з кожним роком все більшає.

— **Платня за вистави.** Антрепренер городського театру М. Бородай подав в театральну комісію городської думи заяву про те, щоб город замісць 10 процентів збору з спектаклів брав по 60 карб. за кожну виставу Комисаржевської і української трупи Левицького.

— **Оціночний збор.** Київська городська дума на сей рік назначила з нерухомих маетків в г. Київі оціночного збору 536 тисяч карб. Оціночна комісія городської думи почала оцінку нових будинків. Жалоби на неправильну оцінку можна подавати до 15 іюля.

— **Поміч сем'ям запасних.** Київський губернатор пропонує городській думі розглянути справу про прийом на кошт города піклування про сиріт тих салдатів, що погибли в японську війну, і вибрати з числа гласних члена повітового комітету запомоги сем'ям салдатів.

— **Добавочні вибори.** Є чутка, що добавочні вибори гласних почнуться 12 іюня, і коли адміністрація знов не скасує виборів, то нові гласні почнуть діяльність з першої половини іюля.

— 31 травня київською губернською управою рішено зібрати експедиційно відомости про те, скільки коштують ріжні типичні постройки селян. Це робитиметься для того, щоб страхові норми відповідали дійсності. Типи постройок будуть з'ясовані відповідно тому матеріялу, з якого вони построені, відповідно до їхнього розміру і до тих цін на строительні матеріяли і робочі руки, що місцевими людьми вважатимуться за звичайні. Для сього управа пошле спеціяльний отряд страхових агентів (12 душ) в губернію. Цей отряд попереду буде збірати ріжні орієнтовочні відомости при повітовій управі, а потім з'ясує типи постройок у волостях і до подробиць росцінить їх. Потім агенти знов з'їдуться в повітовий город для критики зібраного матеріялу і поправок на містах, коли б трапились помилки. Таким побитом отряд агентів обслідує за 3 з половиною місяці усю губернію, переїзжаючи із повіта в повіт. На розроблення матеріялів піде місяць часу. Взагалі управа має на увазі зібрати від 1.500—2.500 данних за те, скільки коштують типичні сільські постройки і думає затратити на се 5.500—7.000 карб. Ся робота почнеться з 10—15 червня, а мусить бути кінчена 1—10 листопаду. Сьогодні в управі агентам буде пояснена інструкція і взагалі вони будуть зазнайомлені з тим, що їм робити, і страховим ділом.

— **Одкладено судову справу.** Вчора в київському военно-окружному суді повинна була розбіратись справа робітників: Серафимовича і Крука, яких обвинувачувано в тому, що вони вбили в ноябрі минулого року на Шулявці двох шпигів: Медведського і Львовського. Справу одкладено через те, що не прибули свідки.

— **З університету.** На засідання ради професорів київського університету затвержено плани предметової сістеми для математичного і юридичного факультетів. Предметова сістема на сих факультетах буде заведена з осени сього року.

На кафедру техничної хімії вибрано магистра технології Єгорова.

Лікарі Головчинер і Лур'е подали через медичний факультет київського університету заяву про те, що вони хочуть завести у Київі приватний дентичний інститут.

— **Збори лікарів.** 3 червня (іюня) у 8 годині вечора в 8 авдіторії університету відбудуться загальні збори товариства київських лікарів.

Лист до редакції.

З далекої півночи, з Вологди, в редакцію нашу прислано такого листа:

„Прошу редакцію „Громадської Думки" надруковать про мій арешт і висилку в Архангельську губернію на 3 годи. Коли я приїхав з Київа, з дворянського зібрання, що було скликано на 27 та 28 декабря для того, щоб вияснити крестянські нужди, то незабаром, 10 января, мене арештували, не знаю за що, а зо мною ще 2 душі „на основаніи ст. 21 положенія объ усиленной охранѣ". Годині о 8 потребували нас в економію, а там були салдати, пристав, врядник і стражники. „Вас требує справник,—зараз їдьте в Канів",—сказав він нам і сказав садовиться на економичеські сані. Коли ми явилися годині в 11 в Канів, то нам прочитали протокол, що литвинська громада розграбила економичеський ліс, а ми в трьох підбурювали до того. Заставили нас росписатися, і ми росписалися, бо легче росписатися, як салдатського штика або нагайки спробувати. У нас ліса ніхто не грабував, а економія ще наш порубала. Коли я вернувся з Київа, то ще переказав людям слова губернатора, щоб ніхто не грабував. Усім відомо,—знає про це і бувший справник, і слідователь, і повіренний Захарченко, що виступав в окружному суді в Каневі, що литвининська економія має око на мене та на Каленика Глушка, Якова Москальця, Виктора Басистого та Трохима Судана і хоче усіх повисилать в Архангельську губернію за тих жінок, що економія їм за поденщину не заплатила. Я ніякого діла з економією не мав, але коли вона не заплатила поденщицям і вони мене просили їх посписувати, то я їх посписував, бо староста зрікся. Економія усякими способами намагається, щоб підбурити селян до розруху.

Громада наша просила, щоб наведено було комісію за поруб ліса, але справник одмовив: прошенія не приймав. На кого ж тепер вірити? На стражника сільського, котрий брехні усякі на мирних жителів сплітає, і якому вірять, а цілій громаді не вірять?

Матвій Синежил.

Вибори.

× **Батум.** Послом до Державної Думи вибрано одставного генерала князя Шервашидзе (багатий поміщик, безпартійний).

Телеграми.

2 іюня.

(*Від власного кореспондента*).

ПЕТЕРБУРГ, 1 іюня. Адміністрація притягла до суду депутата Ульянова по 129 ст. Суд домагається од Думи, щоб та виключила Ульянова з числа депутатів, як злочинця. Та Дума відповіла, що вона не бачить з боку Ульянова ніякого злочинства і нема за що його виключати.

Військовий прокурор Павлов відповідав сьогодні в Думі на запитання про кару на смерть в Ризі. Його зустріли криками: „кат!.." „в одставку". Він сказав, що міністр не може вмішуватися в рішинець суду і відповідати за присуд. Павлову відповідали: Ледницький, священик Афанасьев. Останній закінчив промову словами: „нащадків Каїна, теперішніх убивців чекає Божа кара. Страшні оплески покрили його промову. Павлов пішов зараз після відповіді. Дума вважає його слова останнім викликом, образою народові. Аладьїн вимагає військового суду над усим військовим міністерством.

С.-П. Т. А.

ПЕТЕРБУРГ, 1 іюня. (Державна Дума). Вчора комісія 15 розглядала законопроект про незайманість особи. Комісія 33-х засідала вперше, розглядаючи злочинства чиновників.

Комісія 14-ти розглядала питання про друкування офиціяльних стенографичних справоздань. Четвертий та шостий відділ продовжують перевіряти вибори членів Думи.

Селяне-депутати, переважно безпартійні, в приватній нараді Думи під предсідательством Петражицького висловилися рішуче проти заснування державного земельного фонду і за передачу землі у власність. Таким робом більшість членів Думи буде голосувати проти націоналізації землі.

Засідання парламентської фракції народньої свободи 31 мая було присвячено виключно обсудженню законопроекту міністерства справедливости про реформу місцевого суду.

1 іюня засідання починається в 11 годин 30 хвилин. Предсідателем Долгоруков. Сафонов каже, що вже пропадає цікавість до дебатів. Він одмовляється од права говорити і прохає товаришів зробити те ж саме, передавши справу до аграрної комісії. Медвідів каже, що країна вимагає розв'язання питання, а не товстих стенограм. Мінін і ряд промовців одмовляється од слова. Потім говорить Васильев.

Васильев бачить, що у селян грошей нема і вони не можуть підняти хліборобство.

Депутати Гурніус довго читає довгу промову. Чути: „годі, годі вже. Як вам не сором?" Гурніус засоромлений кінчає. Дума знову здіймає питання про те, щоб обмежити промовців 10 хвилинами. Депутат Наконечний од польських селян каже, що вони ніколи не згодяться на націоналізацію землі і вимагають, щоб це питання перенесли на розгляд будучого законодатного сейму польського. Депутат Галацький (арханг. губ.) каже, що може стати ворогом автономії, коли представники окраїн обстоюватимуть незайманність права власности. Коли взагалі примусово викупати, так треба робити це як найширше. Перерва на годину.

Засідання починається в 3 г. 30 хв. Предсідателем Муромцев. Він каже, що військовий міністр з приводу 99 запитаннів, які Дума за останній час зробила, заявив, що запитання ці передав він міністрові внутрішніх справ, якому підлягають генерал-губернатори. Далі предсідатель докладує про внесення законопроекту про незайманість членів Думи. Перша статя. Під час, коли йде сесія Думи, не можна віддавати депутата під суд без згоди Думи. Статя друга. Суд може арештувати депутата тільки після згоди Думи. Заява ця після пропозиції Набокова передається в комісію. Далі докладується про справу редактора „Дѣла Народа" депутата Ульянова. Кокошкін рішуче висловляється проти усунення часово Ульянова з числа депутатів, як того домагаються судові власти. Промовець гадає, що Дума, як вища законодавча власть, не може виконувати приказу власти судової, хоч звичайно не бажано, щоб виникали непорозуміння між законодатною й судовою властями. Кокошкін пропонує таку формулу переходу до чергових справ: Дума не бачить причин досить важних для того, щоб виключати з поміж своїх членів депутата Ульянова, і переходить до чергових справ. (Оплески).

ПЕТЕРБУРГ, 31 мая. Почався під проводом генерал-лейтенанта Макарова перший загально-російський педагогичний і по психології з'їзд; на з'їзд поприїздили відомі учені психологи й педагоги - практики. На засіданнях з'їзду буває сила сторонніх людей.

Усі з великим спочуттям слухали промови делегатів від академії наук, просвітних товариств і університетів, академика Лаппо-Данилевського, професора казанського університету Івановського і инших. Особливо гарне враження зробило привітання голови Державної Думи. При з'їзді одкрито виставу, на якій можна наочно побачити великі здобутки експеріментальної псіхології.

Скінчились екзамени в екзаменаційній комісії при петербурському університеті. На фізико-математичному відділі видержало 97 душ на правничому 278.

ВАРШАВА, 31 мая. Яна Субоню, якого обвинувачувано в замаху на вбивство і в росповсюджинні прокламацій, военний суд присудив на 8 літ у каторгу.

ЛОМЖА, 31 мая. В женській гімназії розірвалась бомба, набита порохом; шкоди ніякої від того не сталось. Другу бомбу з запаленим гнотом знайшли коло дверей кватири одного чиновника; гніт вчасно погашено; злочинців не знайдено.

АТКАРСЬК, 31 мая. Вночі спалено усю економію Агабронова при селі Платовці. Згоріло 2000 овець і багато худоби. Сам хазяїн дуже попікся і приїхав в Аткарськ під охороною осетинів.

САРАТОВ, 31 мая. Застрайкували звощики; страйк грузчиків і ломових не скінчився, вони домагаються, щоб не було підрядів на хури (ізвоз).

МОСКВА, 31 мая. В містечку Озерах, коломенського повіту, і на фабриках в Ярославлі та Костромі страйкують зараз 25 тисяч робітників.

Коли сьогодня власники друкарень не погодяться з робітниками, то в Москві рощитають 18 тисяч робітників, бо власники друкарень постановили в такім разі обов'язково закрити друкарні на не знать який час.

В новокостромській мануфактурі на фабриці Кашина в Ярославлі робітникам сказано, що, коли вони застрайкують, їх зараз же порощитують.

ПЕТЕРБУРГ, 1 іюня. В „Новомъ Времени" пишуть, що слідователь по найважніших ділах про оборону дізнався, що Гапона вбили три душі і що задумав се вбивство й брав у ньому найбільшу участь інженер Рутенберг, що перебуває зараз у Швейцарії. Суд домагається, щоб Швейцарія видала Рутенберга, як злочинця уголовного. В Петербурзі і в Москві він жив по пашпорту Путилина.

МИНСЬК, 1 іюня. Судова палата присудила на рік у кріпость міщанина Рубінштейна, за те що він раздавав в казармах драгунських полків в Новоборисові прокламації, в яких підбурювано солдатів до збройного повстання.

ВІЛЬНО, 31 мая. Страйкує частина пекарів.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 31 мая. Вважаючи на те, що сенат і сейм не погодились між собою про постанову комісії про права служби для россіян і про вживання руської мови в пропозіціях, які подають на розгляд венським чинам, вчора стани розглядали постанову комісії удруге.

Лицарі й дворяне, вислухавши пояснення віце-президента сената Михалина, постановили висловити сенатові довірря і надію, що він подбає про те, щоб усунути всі обставини, які не годяться з законами і правами краю, і постанову комісії про закони лишити без жадних наслідків. Майже так само висловились городяне, які признали, що постанова комісії не забезпечує дальших заходів земських чинів.

Станам духовенства і селян тальмани не дозволили обговорювати саму суть справи, через те, що, як вони казали, постанова комісії про закони належить до справ, які Царь не звелів обговорювати венським чинам, та до того справа ся не сполучена тісно з затверженою Царем програмою сеймової роботи.

ОДЕСА, 31 мая. В 6 годин вечора застрелено на людній вулиці директора південно-россійського товариства друкарськоцо діла, Кирхнера. Убивця, наборщик Вороновицький, був утік, але потому сам віддався городовому.

СЕВАСТОПОЛЬ, 31 мая. Приїхав командующий військом Каульбарс.

МОСКВА, 31 мая. Суд признав, що убивця Баумана Михалин побив Баумана на смерть; про те він не хотів його вбивати, а тому присудив Михалина тільки на 1½ роки в арештанські роти.

СЕВАСТОПОЛЬ, 31 мая. В іваньевській волості мелітопольського повіту гряд вибив 30 тисяч десятин хліба.

ХАРЬКІВ, 31 мая. На курсько-харьківській залізниці між Лозовою і Микитівкою у 8 год. вечора 2.000 робітників напали на пасажирній поїзд, і задержали його на 10 хвилин. В першому класі вони повибивали шибки. Далі поїзд пішов без пригод. Чого саме хотіли робітники—не відомо.

ВЛАДИКАВКАЗ, 31 мая. (Офіціально). 26 мая коло станції Троїцької знайдено не знать ким вбитого інгуша. Довідавшись про се, гурток узброєних інгушів напав на козаків, що робили недалеко; по сусідніх станицях і аулах піднялась трівога. В понеділок вийшло ціле військо узброєних козаків і інгушів і почавсь справжній бій. На місце бою вислано з Владикавказа батальйон війська з кулеметами; військо йшло по-меж козаками і інгушами і жадали, щоб ті покинули стріляти; інгуші почали стріляти у військо. Тоді приказано стріляти в них з кулеметів; інгуші відступили. Козаків вбито п'ять душ, ранено—три; інгушів вбито семеро, ранено—двадцять душ. У вівторок було тихо; військо відіслано назад.

МОСКВА, 31 мая. В окружному суді почалось діло селянина Міханина, якого обвинувачують в тому, що він убив соц.-демократа Баумана.

Библіографія.

Б. Грінченко. *„На новий шлях". Драма на 5 дій. У Київі, 1906 р. Ціна 30 коп.*

Драма відомого українського письменника Б. Грінченка є новий коштовний вклад в драматичну українську літературу.

Як відомо, до цього часу, дякуючи цензурним законам, українська драма обмежувалась переважно життям села і через те була дуже одноманітною, однобічною. Це надавало українському театрові щиро демократичний напрям, але ж це саме зменшувало його значіння, як повного зеркала життя. Багато закутків цікавих не мало права вийти на сцену, на людські очі. Тільки випадково, та й то після довгих страждань, обсмикані дозволялись за для вистав такі п'єси з життя, як, наприклад, „Не судилось" (Старицького) „Суета", „Житейське Море" (Тобілевича) „Арсен Яворенко" (Грінченка). Через це саме тільки небагато українських драм виходило з ряду так званих „малороссійських представлений", на які публіка звикла дивитися, як на веселу забавку та й годі.

Нова драма Б. Грінченка звертає на себе увагу дуже цікавим псіхологічним змістом. От її зміст.

Член земської управи Карбовський панує над цілим містом, як дуже жвава енергійна роботяща людина. Його працею в місті зроблено дуже багато корисного для людей. Всі його за це шанують. Опанував Карбовський також і душу своєї жінки Лидії. Своєю чулою душею вона бачить в чоловікові свій ідеал, мало не Бога... Але от вона дозналась, що її чоловік бере хабарі... Як не красно після цього балакає Карбовський, але Лидія вже одсахнулася од його на завжди. Чула її душа не може ніяк вибачити цього свому чоловікові. І от Лидія кидає чоловіка та йде „на новий шлях", вирвавши після довгої боротьби з його рук свою єдину доньку, боячись, щоб батько не виховав її погано. Лидія порвала всі звязки свої з родичами Карбовського та тим гуртком аристократів, серед яких їй доводилось жити та наважилася піти шляхом щоденної самостійної праці, шляхом важким, та за те чесним.

Такий зміст драми не був би новий за для европейського, россійського драматичного письменства, але за для українського він є дійсно „новий шлях".

Образи Лидії, Карбовського, професора хімії Гаєнка змальовано дуже добре. Драма, хоч і без „ножів", робить сильне враження. Бажаємо як найскоріще побачити її на виставі, але за для цього в наших артистів українських мусять виробитись нові шляхи, новий смак, за для виконання таких п'єс треба українських драматичних шкіл. Таку школу ми вже маємо у Київі. І треба бажати, щоб учні її пішли новим шляхом. Пора.

Л. П—ський.

Дописи.

Полтава. Настрій запасних, що повернулися в Полтаву з Далекого Сходу, такий, що не сьогодня-завтра треба сподіватися лиха. Неспокійно аж у двох полках—елецькому та сівському, що відомо й начальству, яке замісць того, щоб задовольнити справедливі вимагання „нижнихъ чиновъ", готує на них гармати, забороняє говорити салдатові з салдатом, навіть рідним братам, позабивало двері в „камерах", щоб рота з ротою не сходилась, заказує відчиняти кватирки і виходити з казармів.

Які ж саме бажання й домагання тих запасних? Може справді такі крамольні, що страшно про них і згадувати? Ні, зовсім у тих бажаннях нема нічого страшного. Прибули запасні в Полтаву 9 травня й от до 29-го їм не видавали з залізниці того збіжжя, що вони з собою привезли. Там лежать і сорочки, там і одежина, там і де-які подарунки. Довго чекали салдати, а далі й почали вже хвалитися дежурним офицерам, що їм ні в чому ходити, що вони й сорочок ось давненько не міняли, так щоб або дали їм з вокзалу скриньки з їх власним салдацьким добром, або щоб казна видала їм з одежи те, що зараз потрібно.

Офицери росказали про це вищому начальству, а ті перелякавшись міркують: от коли прийшов нам кінець,—не повбивали нас японці, так доведеться погибнути від куль у Полтаві, бо починається видимий бунт серед салдатів.

Перелякане начальство, зовсім не знаючи в чім річ, через шпигів хоче довідатись, кого ж з них і коли салдати вб'ють. Шпиги й доносять, що як не дано буде салдатам сорочок, то вони збіраються повбивати усіх офицерів. Тут і почалось непорозуміння. Оповіщено запасних, що як вони не перестануть „бунтоватись", або, як кажуть салдати, вимагати, щоб задовольнено їх пекучу потребу, то їх усіх розстріляють.

Салдати незмірно образились такою відповідю, загули як бджоли в улику, почали не слухати начальства і шпурляти каміння в вікна кімнати до дежурних офицерів.

В них, кажуть, відібрано оружжя й покликано козаків на екзекуцію. Салдати, як їх було далеко більше, ніж козаків, повіднімали в „усмирителів" нагайки та рушниці й їх самих розігнали. А чим усе те кінчиться, Бо' зна.

—

С. Колодисте, Звенигородського повіту. В селі Колодистому, годів чотирі тому назад, за поміччю учителя П. Юркевича та поповича, що скінчив університет у Київі, В. М. Доманицького, наші селяне виклопотали у міністерстві финансів дозвіл заснувати ссудо-зберегательне товариство, і при кінці року 1902 почали роботу. З того часу і просвітку немає багатьом з наших товаришів від сільських наших пявок за їх брехнями та ганебними докорами. Павуки та глитаї бачуть, що таке товариство для них велику шкоду заподіє, як тільки в силу вб'ється та всю голоту до себе притягне,—тоді голота не піде до них 2 чи 3 карбованці позичати, а за процент два дні у жнива косити, а за вигоду—кіпок зо дві молотити, та й не продасть уже весною на хліб останніх пів десятини під жито, пшеницю або ячмінь за 4 або 5 карбованців (без податі). Часто збірались вони невеличкою купкою з своїм батечком та братіком Йойною коло росправи та поглядали до школи, де збірались товариші, з образою кидаючи докірливі слова: „О, вже! позбірались банчики! Побачимо, побачимо... як то, як то вони діло виведуть?"

Та й не дурно ж вони з порадником своїм Йойною боялися, бо за короткий час у наше товариство пристало уже більше сотні бідної голоти і заснували ще й другу спілку—„Общество Потребителей", в яку вступило тже більш як півтори сотні чоловіка, переважно бідної голоти, і в прошлому літі уже збудовали на 3000 карбованців дім аж на два поверхи, а в ньому і крамниця з льохом та имбаром на пашню усяку, і позичкове товариство. В крамниці уже на другий год більш як на три тисячі товару стало, а торгівля—тисяча карбованців на місяць... Йойник уже й голову повісив, не йде вже в росправу, тільки братіки його глитаї ходять та підбурюють тих, що ще не вспіли прилучитися до нас, кажуть, що банчики—то мошенники, до їх не стоїть прилучатися і слухати їх, бо вони нас „темнотою" обзивають...

Тепер де-які з товаришів бажають, коли кращі часи настануть, заснувати ще читальню на спомин Т. Г. Шевченка, на що вже десятків три карб. скинуто, та й обидва товариства частину з баришів своїх на таке діло призначили. Міркуємо й про те, щоб чотирьохкласову школу земську у себе виклопотати, і маємо надію, що як Бог та добрі люде поможуть, то діти наші більш за батьків своїх світа побачать.

О. П.

—

С. Андріївка, гадяцького повіту (в Полтавщині). Ледве не скоїлась у нас крівава подія минулого 6 травня. П'ять козаків з гурту, що оберігає маетки п. Кочубея,—про них я подавав відомости в числі 98 „Громадської Думки",—заливши очі горілкою, з доброго дива зачали ганить усякими сороміцькими словами літню жінку крамаря, еврейку Малку Медведеву, котра держить крамницю на базарі коло „монопольки". Коли д-ка Медведева попрохала козаків відчепитись од неї Бога ради, один з них вихопив з піхви шаблю й замахнувся над головою в неї. Діти Медведевої, побачивши те, счинили страшенний галас, на який і прибіг селянин Данило Сало. Він заступив нещасну жінку, що стояла вже ні жива, ні мертва, бліда як крейда. Тоді шаблюка п'яного козака знялась над Салом... Тая крівава слава, що з торишньої осени й до сього часу не перестає густо повивать козаків-втихомирювателів, щедро роспорошених по селах та містах країни, не допускає ніякого сумніву, що знята шаблюка неменуче опустилась би на старечу добру, невинну голову д. Сала, як би був не подоспів син Сала Митрофан і не вибив з рук у козака шаблі. Цей случай урядником заведено в протокол, а всі козаки в маетку Кочубея дістали по 200 бойових патронів.

Що буде? Селяне страшенно обурені з цього. Та де ж, у Петербурзі засідає Державна Дума, там іде розмова про нове, вільне, правове життя, а тут?!.

Залізничі Поїзди.

Південно-Західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїздів.	Одходить з Київа.	№ поїздів	Прибуває до Київа.
Кур'єр I, II, кл. . Одеса Варшава .	1	9 г. 00 в.	2	9г. 45 х. р.
Кур'єр I, II, клас. Брест, Варшава .	9	6 г. 55 х. в.	10	11 г. дня
Почтов. I, II, III кл. Одеса, Брест, Білосток, Граево .	3	9г. 15 х. р.	4	9 г. веч.
Почтов. I, II, III, Сарни, Ковель, Варшава . . .	3	11г. 25х. р.	4	8г. 25 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Брест, Білосток	13	12г. 05х. н.	14	6г. 56 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Умань	5	12г. 30х. н.	6	6г. 15 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів.	11	8г. 25 х. в.	12	10г. 26 х. р
Пасаж. I, II, III клас. Одеса, Волочиське . . .	7	9г. 35 х. в	8	8г. 15 х. р.
Мішан. I, II, III кл. Одеса, Брест,	15	8 г. ран.	16	7г. 35 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Катеринослав . .	19	10г. 50х. р.	20	5г. 59 х. д.
Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлизавет. . . .	17	11г. 30х. в.	18	7г. 15 х. р
Мішан. I, II, III кл. до Білої Церкви .	27	5 г. д.	28	9г. 37 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург . . .	5	11г. 50х. н.	2	7г. 29 х. р.
Мішан. IV кл. Київ Одеса, Брест, Знаменка . . .	31	10г. 03х. в.	32	1г. 10 х. д.
Московсько-Київо-Вороніж. залізниця.				
Швидк. I, II, III кл. Москва . . .	2	11г. 15х. р.	1	6г. 02хв. в.
Почтов. I, II, III кл. Москва, Курськ. .	4	11г. веч.	3	7г. 30 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Москва, Вороніж. . . .	6	12г. 45х. д.	5	4 год. дня
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Вороніж, Харків, Петербург.	8	8 г. в. веч.	7	10г. 35х. р.
Київо-Полтавська залізниця.				
Почтов. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харьків. . .	4	12г. 15х. н.	3	7 г. 10 х.
Швидк. I, II, III кл. Полтава, Харьків. Лозова, Ростов, Севастопіль . .	2	6г. 17 х. в.	1	8г. 47 х. р.
Тов.-пасажир. II, III клас. Полтава, Харьків	6	8.г. 30х. р.	5	8 г. в. 4 х.

Редактор **Федір Матушевський.**

Видавець **Володимир Леонтович.**

Оповістки.

Молодий чоловік, добре грамотний, з дуже гарним почерком, знає конторське діло, шукає місця в конторі, переписки то що; може і виїхати. Адреса на редакцію Г. Д. д. П. М. С-ові. чт. 00

В Брюселі одержали золоту медаль і золотого хреста

Найновішої конструкції

незгоряімі стильові ганцирні

КАСИ

ФАБРИКИ **„САЛАМАНДРА".**

Стінні каси, скрині.

Хрещатик № 8, поруч із гост. „АНГЛІЯ".

Ежемѣсячный Художественно-Иллюстрированный Журналъ

„Другъ Народа"

выходитъ книжками перваго числа каждаго мѣсяца въ объемѣ до 5 печатныхъ листовъ каждая, съ художественными рисунками и иллюстраціями, **по слѣдующей программѣ:** Пчеловодство. Садоводство. Шелководство. Огородничество. Виноградарство. Лѣсоводство. Табаководство. Животноводство. Птицеводство. Кустарная и Фабрично-Заводская Промышленность. Рыбоводство. Сельско-Хозяйственныя, Лѣчебныя, Медоносныя и друг. полезныя растенія. Сельское и Городское Хозяйство вообще. Обработка продуктовъ. Утварь. Снаряды и аппараты. Полезныя и вредныя животныя и растенія. Внутренная и иностранная литература. Фельетонъ. Разныя извѣстія. Смѣсь. Развлеченіе. Вопросы и отвѣты. Объявленія.

БЕЗПЛАТНЫЯ ПРИЛОЖЕНІЯ

Различныя сѣмена выдающихся растеній, равно и живыя растенія, заслуживающія наибольшаго распространенія, пчелиныя матки наилучшихъ породъ, грена и многодругихъ. Кромѣ того, всѣмъ годовымъ подписчикамъ будетъ высылаться безплатно въ концѣ года по одному выпуску, начиная съ перваго, капитальнаго сочиненія „Пчеловодство", при занятіи которымъ можно составить благосостояніе и прожить до глубокой старости.

Подписная цѣна на годъ съ доставкою и пересылкою 3 руб. Допускается разсрочка: при подпискѣ 1 руб., а остальныя по 1 р. чрезъ каждые два мѣсяца до полной уплаты. За границу 5 р.

Плата за объявленія: 1 стр. 10 руб., ½ стр. 5 руб.

Подписка и объявленія принимаются во всѣхъ конторахъ и отдѣленіяхъ Т-ва А. Б. Постоялко и К°, въ типографіи Т-ва „Трудъ" въ Новороссійскѣ, въ типо-литографіи Бр. Я. и М. Нутисъ въ Симферополѣ и во всѣхъ книжныхъ магазинахъ Имперіи. Иногороднихъ просятъ подписныя деньги адресовать исключительно на имя **Т-ва А. Б. Постоялко и К°** въ гор. Новороссійскѣ, Черном. губ. 2-6

Приймається в видавництві М. В. ПИРОЖКОВА

(С.-Пб., В. О., Великий пр., д. 6)

передплата на новий тижневик громадського життя, політич. і економичний

УКРАИНСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

Тижневик буде виходити під загальним редакторством **М. Славинського** та при близькій участі проф. **Д. Овсянико-Куликовського й О. Русова.** Співробітництво обіцяв поки що ось хто: І. Бодуен-де-Куртене, С. Бородаевський, М. Біляшівський (член Держ. Думи). Ф. Вовк, Вол. Гнатюк, Б. Грінченко, проф. М. Грушевський, В. Доманицький, Д. Дорошенко, В. Дурдуковський, О. Ефименко, С. Ефремов, Л. Жебуньов, І. Житецький, Я. Забілло, проф. М. Ковалевський (член Держ. Думи), Вол. Короленко, проф. Аг. Кримський, О. Лотоцький, проф. І. Лучицький, Я. Мальцев, Д. Маркович, Ф. Матушевський, М. Могилянський, С. Русова, П. Стебницький, І. Франко, П. Чижевський (член Держ. Думи), Іл. Шраг (член Держ. Думи), Ф. Щербина.

Украинскій Вѣстникъ буде обстоювати інтереси українського народу й вияснити його потреби при оновленню Россії. Свобода національна є органична частка політичної волі взагалі; політичної волі нема там, де нема певної волі націям; політичне відродження россійської держави тісно зв'язане з національним відродженням народів, що населяють Россію; мирне життя ріжних народів в одній державі можливо тільки при повній волі для кожного народу рішати свою судьбу й при забезпеченню національних прав. Найпершим завданням **Украинскаго Вѣстника** буде вияснити всі ці вимагання, прикладаючи до України. Умови передплати: з пересилкою до 1 січня 1907 року 4 карб. в Россії і 5 карб. за границю. Ні на які инші строки до нового року передплату не приймають. Окрема книжка коштує 20 коп. Перша книжка вийшла 21 мая. Передплату приймають також всі великі магазини. Адреса редакції (щоб присилати рукописи): Петербургъ, Ямская, дім 4, пом. 30.

Видає **Н. М. ЛОТОЦЬКА.**

„Вѣчная стоимость"

Французскіе брилліанты Дешево!

Массивное золотое кольцо 56 пр. нов. фасона „Маркизъ", кругомъ осып. наст. Франц. бр. „Бенгаль", ничѣмъ не отличаем. даже спеціалистами отъ настоящихъ дорогихъ брил.; въсрединѣ руб., сапф., бирюза, изумрудъ и т. д. по выбору заказчика, цѣна съ перес. во всѣ мѣста Рос. Имперіи въ элегантн. плюшевомъ футлярѣ только **4 р. 25 к., 2 шт.—8 р.,** пара крупныхъ золот. серегъ 56 пр. такого же фасона, осыпан. франц. брил.—**4 р. 50 к., 2 пары—8 р. 50 к.** Высылаетъ безъ задержки наложен. плат. Центральное депо французскихъ брилл. **Т-ваго дома. Ю. Якубовича Варшава,** Порожная улица № 10/08. Единичные купоны всѣхъ варш. фирмъ приним. въ счетъ по 50 к. На каждый предметъ 1 купонъ.

пт 9-30 142

„Вѣчная стоимость"

10.000 годинників ціною од **85** коп. до **500** карб.; великий вибір діаментових річей, виробів з золота, срібла та мельхіору можна набувати по дешевій ціні в

Клавдія Сергієвича **РОГИНСЬКОГО.**

У Київі, Олександрівська ул., д. № 89. Телефон № 2095. Ілюстровані прейскуранти висилаються без плати.

Г. пт. 13—124

Київ, Друкарня **Т-ства Н. А. Гирич,** Трьохсвятительська, 14.